

2025/2587

16.12.2025

NEUVOSTON PÄÄTÖS (YUTP) 2025/2587,

annettu 15 päivänä joulukuuta 2025,

pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnasta vastaavan Kaakkois-Euroopan selvitystoimiston (SEESAC) tukemiseksi Länsi-Balkanin laitonta asekauppaa koskevan alueellisen etenemissuunnitelman täytäntöönpanoa varten sekä Kaakkois- ja Itä-Euroopan aseriisunta- ja asevalvontatoimien tukemiseksi

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 28 artiklan 1 kohdan ja 31 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Neuvosto hyväksyi 19 päivänä marraskuuta 2018 laittomien ampuma-aseiden, pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niiden ampumatarvikkeiden vastaisen EU:n strategian ”Aseiden turvaaminen, kansalaisten suojeleminen”, jäljempänä ’EU:n pienasestrategia’, jossa vahvistetaan pienaseita ja kevyitä aseita koskevien unionin toimien suuntaviivat. EU:n pienasestrategiassa todetaan, että unioni kiinnittää erityistä huomiota alueelliseen yhteistyöhön, joka on tehokas keino valvoa pienaseita. EU:n pienasestrategiassa mainitaan Länsi-Balkanin alue tuen painopistealueena.
- (2) Sofiassa 17 päivänä toukokuuta 2018 pidetyssä EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokouksessa unionin johtajat hyväksyivät Sofian julistuksen, johon Länsi-Balkanin kumppanit yhtyivät ja johon sisältyy sitoumus tehostaa merkittävästi operatiivista yhteistyötä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi prioriteettialoilla, kuten ampuma-aseet, huumeet, muuttajien salakuljetus ja ihmiskauppa.
- (3) Länsi-Balkanin alue on edelleen yksi unioniin suuntautuvan laittoman asekaupan lähteistä.
- (4) Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta isännöi 10 päivänä heinäkuuta 2018 Lontoossa viidennen Länsi-Balkanin huippukokouksen, jossa hyväksyttiin alueellinen etenemissuunnitelma kestävän ratkaisun löytämiseksi pienaseiden ja kevyiden aseiden / ampuma-aseiden ja niiden ampumatarvikkeiden laittomaan hallussapitoon, väärinkäyttöön ja kauppaan Länsi-Balkanin alueella vuoteen 2024 mennessä, jäljempänä ’etenemissuunnitelma’.
- (5) Etenemissuunnitelmaa on sittemmin päivitetty, ja sen voimassaoloa jatkettu vuoteen 2030.
- (6) Syyskuun 25 päivänä 2015 hyväksytyssä Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmassa vahvistettiin, että kestävä kehitys ei voida saada aikaan ilman rauhaa ja turvallisuutta ja että aseiden laittomat siirrot ovat yksi väkivaltaa, turvattomuutta ja epäoikeudenmukaisuutta synnyttävistä tekijöistä.
- (7) New Yorkissa kesäkuussa 2024 pidetyssä pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevan YK:n toimintaohjelman täytäntöönpanoa koskevassa neljännessä tarkistuskonferenssissa YK:n jäsenvaltiot vahvistivat, että on tärkeää vahvistaa alueellista ja osa-alueellista yhteistyötä parantamalla koordinoitua, kuulemistä, tietojenvaihtoa ja operatiivista yhteistyötä, tarvittaessa asiaankuuluvien alueellisten ja osa-alueellisten järjestöjen, mekanismien, etenemissuunnitelmien ja muiden aloitteiden sekä lainvalvonta-, rajavalvonta- ja vienti- ja tuontilupaviranomaisten kanssa.
- (8) Länsi-Balkanin kumppanien hyväksymät etenemissuunnitelman tavoitteet ovat yhdenmukaisia pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laittoman keskittymisen ja kaupan torjumista koskevien unionin ja YK:n toimien kanssa. Unionin olisi sen vuoksi tuettava Länsi-Balkanin aluetta etenemissuunnitelman täytäntöönpanossa.
- (9) Unioni on aiemmin tukenut etenemissuunnitelman täytäntöönpanoa neuvoston päätöksillä (YUTP) 2018/1788 ⁽¹⁾ ja (YUTP) 2022/2321 ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Neuvoston päätös (YUTP) 2018/1788, annettu 19 päivänä marraskuuta 2018, pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnasta vastaavan Kaakkois-Euroopan selvitystoimiston (SEESAC) tukemiseksi Länsi-Balkanin laitonta asekauppaa koskevan alueellisen etenemissuunnitelman täytäntöönpanoa varten (EUVL L 293, 20.11.2018, s. 11, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2018/1788/oj>).

⁽²⁾ Neuvoston päätös (YUTP) 2022/2321, annettu 25 päivänä marraskuuta 2022, pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnasta vastaavan Kaakkois-Euroopan selvitystoimiston (SEESAC) tukemiseksi Länsi-Balkanin laitonta asekauppaa koskevan alueellisen etenemissuunnitelman täytäntöönpanoa varten sekä Kaakkois- ja Itä-Euroopan aseriisunta- ja asevalvontatoimien tukemiseksi (EUVL L 307, 28.11.2022, s. 149, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2321/oj>).

- (10) Pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnasta vastaava Kaakkois-Euroopan selvitystoimisto (SEESAC) perustettiin Belgradiin vuonna 2002, ja se toimii YK:n kehitysohjelman (UNDP) ja alueellisen yhteistyöneuvoston (RCC) yhteisellä valtuutuksella. SEESAC on Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksen seuraaja, auttaa kansallisia ja alueellisia sidosryhmiä valvomaan ja vähentämään pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä ampumatarvikkeiden leviämistä ja väärinkäyttöä ja lisää näin osaltaan vakautta, turvallisuutta ja kehitystä Kaakkois- ja Itä-Euroopassa. SEESAC painottaa erityisesti sellaisten alueellisten hankkeiden kehittämistä, joilla pyritään torjumaan aseiden kulkeutumista rajojen yli.
- (11) Unioni katsoo SEESACin olevan ensisijainen täytäntöönpanokumppani etenemissuunnitelman täytäntöönpanemiseksi Länsi-Balkanilla, koska sillä on todistettavasti kokemusta ja vakiintunut yhteysverkosto, todistettu työn laatu ja kokemus koordinoituiroolista etenemissuunnitelman laatimisessa.
- (12) Unionin toimella olisi lisäksi tuettava laittoman asekaupan torjumista Moldovan tasavallassa ja Ukrainassa, joilla on vastaavanlaisia pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaan liittyviä haasteita. Tätä varten olisi siirrettävä Länsi-Balkanilla vuodesta 2001 lähtien saatuja tietoja ja kokemuksia sekä kehitettyjä parhaita käytäntöjä,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

- Unioni tukee Länsi-Balkanin kumppaneita pantaessa täytäntöön alueellinen etenemissuunnitelma kestävän ratkaisun löytämiseksi pienaseiden ja kevyiden aseiden / ampuma-aseiden ja niiden ampumatarvikkeiden laittomaan hallussapitoon, väärinkäyttöön ja kauppaan Länsi-Balkanin alueella.
- Unionin tuen uusi vaihe perustuu SEESACin täytäntöönpanemien päätösten (YUTP) 2018/1788 ja (YUTP) 2022/2321 sekä SEESACin toteuttaman ja liittymistä valmistelevalta tukivälineestä (IPA/2021/425–067) tuetun hankkeen, jolla tuetaan pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja kaupan torjunnan tehostamista Länsi-Balkanilla, tuloksiin.
- Unionin tuen uusi vaihe toteutetaan täydentäen neuvoston päätöstä (YUTP) 2024/3006 ^(*).

2 artikla

- Painopiste on neljässä pääalassa, ja samalla säilytetään kokonaisvaltainen lähestymistapa pienaseiden ja kevyiden aseiden uhan torjumiseksi alueella.
- Kyseiset pääalat käsittelevät sekä strategista ja poliittista tasoa että operatiivisia näkökohtia, joten kaikkia pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnan tasoja tuetaan suoraan painottaen seuraavia:
  - etenemissuunnitelman täytäntöönpanoon otettavan alueellisen lähestymistavan koordinointi ja täytäntöönpanon seuranta;
  - pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevan tietämyksen vaihto ja alueiden välinen yhteistyö;
  - Moldovan ja Ukrainan lainvalvontaviranomaisten valmiuksien vahvistaminen ampuma-aseiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja kaupan torjunnassa;
  - Länsi-Balkanin lainvalvontaviranomaisten ja tulliviranomaisten valmiuksien vahvistaminen ampuma-aseiden laittoman kaupan torjumiseksi.
- Toimen maantieteellinen soveltamisala on Länsi-Balkanin alue, ja sen suoria edunsaajia ovat Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Kosovo*, Montenegro, Serbia ja Pohjois-Makedonia. Edellä 1 kohdassa asetettujen tavoitteiden lisäksi toimella annetaan tukea Moldovan tasavallalle ja Ukrainalle.
- Toimen yksityiskohtainen kuvaus esitetään tämän päätöksen liitteessä.

^(*) Neuvoston päätös (YUTP) 2024/3006, annettu 2 päivänä joulukuuta 2024, SEESACin aseriisunta- ja asevalvontatoimien tukemisesta Kaakkois-Euroopassa laittomien pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden aiheuttaman uhan vähentämiseksi (EUVL L, 2024/3006, 3.12.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/3006/oj>).

* Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244/1999 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

3 artikla

1. Unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja, jäljempänä 'korkea edustaja', vastaa tämän päätöksen täytäntöönpanosta.
2. SEESAC toteuttaa 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun toimen teknisen täytäntöönpanon ja koordinoi tarvittaessa Euroopan monialaisen rikosuhkien torjuntafoorumin (EMPACT) ampuma-aseita koskevan ensisijaisen toiminta-alan toimien vetäjän kanssa.
3. SEESAC suorittaa tehtävänsä korkean edustajan alaisuudessa. Tätä tarkoitusta varten korkea edustaja sopii tarvittavista järjestelyistä SEESACin puolesta toimivan UNDP:n kanssa.

4 artikla

1. Rahoitusohje 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun unionin rahoittaman hankkeen toteuttamiseksi on 3 499 363,97 euroa.
2. Edellä 1 kohdassa vahvistetulla ohjeellisella määrällä rahoitettavia menoja hallinnoidaan unionin talousarvioon sovellettavien menettelyjen ja sääntöjen mukaisesti.
3. Komissio valvoo 2 kohdassa tarkoitettujen menojen asianmukaista hallinnointia. Se tekee tätä varten SEESACin puolesta toimivan UNDP:n kanssa tarvittavan sopimuksen. Sopimuksessa määrätään, että SEESACin on varmistettava unionin osuuden näkyvyys sen suuruuden mukaisesti.
4. Komissio pyrkii tekemään 3 kohdassa tarkoitetun sopimuksen mahdollisimman pian tämän päätöksen voimaantulon jälkeen. Se ilmoittaa neuvostolle kyseisessä prosessissa mahdollisesti ilmenevistä vaikeuksista ja sopimuksen tekopäivästä.

5 artikla

1. Korkea edustaja raportoi neuvostolle tämän päätöksen täytäntöönpanosta SEESACin puolivuositain laatimien raporttien perusteella. Kyseiset raportit ovat perustana neuvoston suorittamalle arvioinnille.
2. Komissio raportoi 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun hankkeen rahoitusnäkökohdista.

6 artikla

1. Tämä päätös tulee voimaan päivänä, jona se hyväksytään.
2. Tämän päätöksen voimassaolo päättyy 36 kuukauden kuluttua päivästä, jona 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu sopimus tehdään. Tämän päätöksen voimassaolo päättyy kuitenkin kuuden kuukauden kuluttua sen voimaantulosta, jos tällaista sopimusta ei ole tehty kyseisen kuuden kuukauden ajanjakson aikana.

Tehty Brysselissä 15 päivänä joulukuuta 2025.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

K. KALLAS

LIITE

HANKEASIAKIRJA

PIENASEIDEN JA KEVYIDEN ASEIDEN VALVONTATOIMIIN LIITTYVÄ HANKE, JOKA KOSKEE ETENEMISSUUNNITELMAN PANEMISTA TÄYTÄNTÖÖN KESTÄVÄN RATKAISUN LÖYTÄMISEKSI PIENASEIDEN JA KEVYIDEN ASEIDEN/ AMPUMA-ASEIDEN JA NIIDEN AMPUMATARVIKKEIDEN LAITTOMAAN HALLUSSAPITOON, VÄÄRINKÄYTTÖÖN JA LAITTOMAAN KAUPPAAN LÄNSI-BALKANIN ALUEELLA SEKÄ KAAKKOIS- JA ITÄ-EUROOPASSA TOTEUTETTAVIA ASERIISUNTA- JA ASEVALVONTATOIMIA

1. Johdanto ja tavoitteet

Laittomat ampuma-aseet, pienaseet ja kevyet aseet aiheuttavat edelleen epävakautta ja väkivaltaa Euroopan unionissa, sen välittömässä läheisyydessä ja muualla maailmassa. Tämä todetaan *laittomien ampuma-aseiden, pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niiden ampumatarvikkeiden vastaisessa EU:n strategiassa*, jossa Länsi-Balkan ja itäiset naapurimaat on katsottu merkittäviksi huolta aiheuttaviksi alueiksi. Toimen yleisenä tavoitteena on edistää entisestään rauhaa ja turvallisuutta Euroopassa ja koko maailmassa torjumalla pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja laittoman kaupan aiheuttamaa uhkaa ja vahvistaa alueellista vakautta toimimalla alueellisen yhteistyöneuvoston puitteissa ja yhteistyössä muiden asiaankuuluvien kansainvälisten kumppaneiden ja aloitteiden kanssa.

Kaakkois- ja Itä-Euroopassa on edistytty jatkuvasti pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja laittoman kaupan torjunnassa, mikä johtuu pääasiassa Euroopan unionin kattavasta ja pitkäaikaisesta tuesta. Vuoden 2025 vakavaa ja järjestäytyntä rikollisuutta koskevan Euroopan unionin *uhakuva-arvion* mukaan Länsi-Balkanin alue on kuitenkin edelleen EU:hun suuntautuvan ampuma-aseiden laittoman kaupan merkittävä lähde⁽¹⁾. Tähän mennessä ei ole raportoitu Ukrainasta peräisin olevasta ampuma-aseiden laittomasta kaupasta, mutta konfliktinjälkeinen ympäristö voi myös nousta merkittäväksi lähteeksi tulevaisuudessa. Siksi pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontatoimien vahvistaminen edelleen EU:n naapurialueilla (ja tähän mennessä saavutetun edistyksen ylläpitäminen) on erittäin tärkeää EU:n turvallisuuden sekä maailmanlaajuisen rauhan ja turvallisuuden kannalta.

Pienaseiden ja kevyiden aseiden leviämisen ja vaikutuksen torjuntaa koskevan Kaakkois-Euroopan alueellisen täytäntöönpanosuunnitelman pohjalta Länsi-Balkanin viranomaiset vahvistivat sitoumustaan puuttua jäljellä oleviin pienaseiden ja kevyiden aseiden laittomaan hallussapitoon, väärinkäyttöön ja laittomaan kauppaan liittyviin haasteisiin hyväksymällä vuonna 2018 Lontoossa järjestetyssä Länsi-Balkanin huippukokouksessa⁽²⁾ *etenemissuunnitelman kestävä ratkaisu löytämiseksi vuoteen 2030 mennessä pienaseiden ja kevyiden aseiden, niiden ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laittomaan hallussapitoon, väärinkäyttöön ja laittomaan kauppaan Länsi-Balkanin alueella*⁽³⁾, jäljempänä 'etenemissuunnitelma'.

Etenemissuunnitelmassa visioidaan Länsi-Balkania nykyistä turvallisempaan alueena, joka on turvallisuuden viejä ja jossa kokonaisvaltaiset ja kestävät unionin ja muiden kansainvälisten standardien kanssa täysin yhdenmukaistetut valvontamekanismit ovat käytössä ampuma-aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja laittoman kaupan tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja valvomiseksi ja niistä syytteeseen asettamiseksi. Pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnan vastaava Kaakkois-Euroopan selvitystoimisto (jäljempänä 'SEESAC')⁽⁴⁾ tuki etenemissuunnitelman laatimista, ja hallitukset ja EU ovat valtuuttaneet SEESACin koordinoimaan, seuraamaan ja tukemaan sen täytäntöönpanoa.

Edistystä on tapahtunut vuodesta 2018 lähtien. Länsi-Balkanin lainkäyttöalueet ovat takavarikoineet yli 36 000 ampuma-asetta, ja lisäksi yli 294 000 ampuma-asetta on luovutettu vapaaehtoisesti, 4 447 ampuma-asetta on laillistettu ja 5 064 deaktivoitu. Lisäksi yli 67 000 pienasetta ja kevyttä asetta on tuhottu. Etenemissuunnitelmalla edistettiin myös lainsäädännön yhdenmukaistamista EU:n säännösten kanssa ja tuettiin siten suoraan Länsi-Balkanin kumppaneiden pyrkimyksiä yhdistyä EU:hun tehostaen operatiivista yhteistyötä paitsi Länsi-Balkanin alueella myös EU:n keskeisten foorumien ja elinten, kuten Frontexin, Europolin ja Euroopan monialaisen rikosuhkien torjuntafoorumin (jäljempänä 'EMPACT'), kanssa. Etenemissuunnitelma on myös osaltaan vahvistanut alueellista turvallisuutta ja luottamusta konfliktin jälkeisessä hauraassa ympäristössä, mikä on keskeistä rauhan ja kehityksen ylläpitämiselle. Haasteita on kuitenkin yhä jäljellä. Etenemissuunnitelman täytäntöönpanon ensimmäisessä vaiheessa Länsi-Balkanin alueella on kirjattu 17 798 ampuma-aseisiin liittyvää vaaratilannetta, joissa on kuollut 794 ihmistä, loukkaantunut 2 108 ihmistä, uhattu 2 650:tä ihmistä ja 333 ihmistä on tehnyt itsemurhan. Se, että lähes 50 prosenttia kaikista kirjatuista vaaratilanteista liittyivät aseiden takavarikointeihin, on osoitus lainvalvontaviranomaisten ennakoivasta lähestymistavasta aseiden poistamiseen kierrasta.

⁽¹⁾ Pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnan vastaavan Kaakkois-Euroopan selvitystoimiston mukaan alue on ampuma-aseiden laittoman kaupan lähde sekä kauttakulku- ja kohdealue.

⁽²⁾ Etenemissuunnitelman voimassaoloa jatkettiin vuoden 2024 jälkeiseen aikaan oikeus- ja sisäasioita käsitelleessä EU:n ja Länsi-Balkanin ministerikokouksessa lokakuussa 2024.

⁽³⁾ Ks. <https://www.seesac.org/SALW-Control-Roadmap/>.

⁽⁴⁾ Pienaseiden ja kevyiden aseiden leviämisen ja vaikutuksen torjuntaa koskevan Kaakkois-Euroopan alueellisen täytäntöönpanosuunnitelman täytäntöönpanoelin.

Länsi-Balkanin alueella toteutetut hyvät käytännöt ovat vaikuttaneet myös alueeseen laajemmin. EU:n rahoituksella ja SEESACin tuen avulla Moldovan tasavalta on edistynyt fyysisen turvallisuuden ja varastojen vahvistamisessa parantamalla pienaseiden ja kevyiden aseiden kahden varaston ja neljän todistusaineiston säilytystilan turvallisuutta. Vuodesta 2005 lähtien on tuhottu yli 13 000 pienasetta ja kevyttä asetta ja perustettu sähköinen aserekisterijärjestelmä. Myös ampuma-aseisiin liittyvien tutkintojen analyttisiä valmiuksia on pyritty vahvistamaan perustamalla ampuma-aseita koskeva yhteyspiste. Ukraina on puolestaan edistynyt vahvistamalla kansallisen tason koordinoitaitoimia perustamalla *ampuma-aseiden laittoman kaupan torjunnan koordinoitikeskuksen* ⁽⁵⁾, käynnistämällä pienaseita ja kevyitä aseita koskevan strategian laatimisen, pyrkimällä yhdenmukaistamaan oikeudellisen kehityksensä EU:n säännösten kanssa sekä vahvistamalla valmiuksiaan erilaisten koulutusten avulla. Sekä Moldovan tasavallan että Ukrainan edustajat osallistuvat säännöllisesti pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa Kaakkois- ja Itä-Euroopassa koskeviin SEESACin edistämiin alueellisiin yhteistyöprosesseihin.

Lisäksi Länsi-Balkanin etenemissuunnitelma, johon sisältyy selkeä seurantakehys ja koordinoitintekanismi, on innoittanut toimia kaikkialla maailmassa ja johtanut Karibian ampuma-aseita koskevan etenemissuunnitelman sekä Keski-Amerikan ja Dominikaanisen tasavallan etenemissuunnitelman laatimiseen.

Länsi-Balkanin pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevan etenemissuunnitelman vaikutus ja sen merkitys alueelliselle yhteistyölle ja EU:n turvallisuudelle todettiin useissa korkean tason kokouksissa, ja EU sitoutui selkeästi jatkamaan sen täytäntöönpanon tukemista. ⁽⁶⁾

SEESAC-hankkeen uusi vaihe perustuu SEESACin täytäntöönpanemien EU:n neuvoston päätösten (YUTP) 2018/1788 ja (YUTP) 2022/2321 sekä SEESACin toteuttaman ja liittymistä valmistelevasta tukivälineestä tuetun hankkeen (IPA/2021/425–067), jolla tuetaan pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja laittoman kaupan torjunnan tehostamista Länsi-Balkanin alueella, tuloksiin (kahden viimeksi mainitun voimassaolo päättyy joulukuun 2025 lopussa). Uusi vaihe toteutetaan täydentäen EU:n neuvoston päätöstä (YUTP) 2024/3006.

Toimi edistää suoraan EU:n turvallisuusstrategian, EU:n pienasestrategian, ampuma-aseiden laittoman kaupan torjuntaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman, järjestäytynyttä ja vakavaa kansainvälistä rikollisuutta koskevan EU:n toimintapoliittisen syklin (EMPACTin ampuma-aseita koskeva toiminta-ala), asekauppasopimuksen, pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevan YK:n toimintaohjelman, kansainvälisen jäljittämismälinen, YK:n ampuma-asepöytäkirjan, naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (2000) ja YK:n aseidenriisuntaohjelman, jota on vahvistettu tulevaisuussopimuksella, täytäntöönpanoa antaen uutta poliittista pontta ja institutionaalista tukea monille alkuperäisen ohjelman aseriisuntasitoumuksille. Toimella vahvistetaan edelleen erityisesti alueellista yhteistyötä pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niiden ampumatarvikkeiden leviämisen aiheuttaman uhan torjunnassa. Hankkeen tulokset vaikuttavat suoraan myös rauhanomaisia ja oikeudenmukaisia yhteiskuntia koskevan, Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteen 16 toteutumiseen, erityisesti kohdan 16.1 osalta (pyrkimys vähentää merkittävästi kaikkia väkivallan muotoja ja niihin liittyviä kuolemantapauksia kaikkialla) ja kohdan 16.4 osalta (pyrkimys vähentää merkittävästi aseiden laittomia siirtoja), sekä sukupuolten tasa-arvoa koskevan tavoitteen 5 toteutumiseen. Se myös edistää pienaseiden ja kevyiden aseiden leviämisen ja vaikutuksen torjuntaa koskevan Kaakkois-Euroopan alueellisen täytäntöönpanosuunnitelman täytäntöönpanoa. Toimi toteutetaan osana YK:n kehitysohjelman Eurooppaa ja Itsenäisten valtioiden yhteisöä koskevaa alueellista ohjelma-asiakirjaa 2026–2029.

2. Täytäntöönpanevan järjestön valinta ja koordinoiti muiden asiaankuuluvien rahoitusaloitteiden kanssa

SEESAC on YK:n kehitysohjelman (jäljempänä "UNDP") ja alueellisen yhteistyöneuvoston (jäljempänä "RCC") yhteinen aloite, jonka ydinrahoitus tulee EU:lta ja joka toimii yhteyspisteenä pienaseisiin ja kevyisiin aseisiin liittyvissä toimitissa Kaakkois-Euroopassa. Koska SEESAC on pienaseiden ja kevyiden aseiden leviämisen torjuntaa koskevan Kaakkois-Euroopan alueellisen täytäntöönpanosuunnitelman täytäntöönpanoelin, sillä on keskeinen toimeksianto koordinoita pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontatoimien täytäntöönpanoa, seurata edistymistä ja antaa teknistä, neuvoa-antavaa ja hankkeiden täytäntöönpanoon liittyvää tukea alueen hallituksille pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja laittoman kaupan torjunnassa. Alueellinen vastuunotto taataan alueellisen yhteistyöneuvoston sekä pienaseiden ja kevyiden aseiden alueellisen ohjausryhmän kautta, jossa kaikkien Kaakkois-Euroopan kumppanien edustajat antavat SEESACin toiminnalle strategista ohjausta.

⁽⁵⁾ Koko nimi: Ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman kaupan koordinoitintekeskus.

⁽⁶⁾ Esimerkiksi EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokous 13. joulukuuta 2023, EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokous 18. joulukuuta 2024 ja Berliinin prosessin huippukokous 14. lokakuuta 2024.

SEESAC on työskennellyt vuodesta 2002 kansallisten ja kansainvälisten sidosryhmien kanssa Kaakkois- ja Itä-Euroopassa kokonaisvaltaisen lähestymistavan panemiseksi täytäntöön pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnassa toteuttamalla useita erilaisia toimia: strategisen ja operatiivisen alueellisen yhteistyön edistäminen, instituutioiden politiikan kehittämisen ja valmiuksien parantamisen tukeminen, valistuskampanjat sekä pienaseiden ja kevyiden aseiden keruukampanjat, varastojen hallinnointi, ylijäämien vähentäminen, merkitsemiseen ja jäljittämiseen liittyvien voimavarojen sekä havaitsemis- ja tutkintavalmiuksien parantaminen sekä tehostettu asevientivalvonta. SEESAC on tällä tavoin hankkinut ainutlaatuiset valmiudet ja kokemuksen toteuttaa monien sidosryhmien kanssa alueellisia toimia, joissa otetaan huomioon alueen kumppanien yhteinen poliittinen ja taloudellinen tausta; näin se varmistaa kansallisen ja alueellisen vastuunottamisen sekä toimiansa pitkän aikavälin kestävyys ja vahvistanut asemansa tärkeimpänä alueellisena toimijana pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnan alalla.

Se pitää edelleen yllä kahden- ja monenvälisiä viestintäkanavia kaikkien asiaankuuluvien toimijoiden ja järjestöjen kanssa. Tältä osin SEESAC toimii myös jatkossa pienaseiden ja kevyiden aseiden alueellisen ohjausryhmän sihteeristönä ja koordinoi ja seuraa Länsi-Balkanin etenemissuunnitelman täytäntöönpanoa läheisessä yhteistyössä EU:n, Saksan ja Ranskan kanssa. Lisäksi SEESAC toimii tässä yhteydessä Länsi-Balkanin pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevan etenemissuunnitelman monenvälisen erityisrahaston sihteeristönä.

SEESAC osallistuu säännöllisesti asiaankuuluviin alueellisiin foorumeihin. Se osallistuu säännöllisesti EU:n ja Länsi-Balkanin oikeus- ja sisäministerien kokouksiin, Berliinin prosessin yhteydessä järjestettäviin kokouksiin ja Kaakkois-Euroopan puolustusministereiden prosessiin. SEESAC ylläpitää edelleen laajaa virallisten ja epävirallisten kumppanuuksien verkostoa erilaisten järjestöjen ja aloitteiden, kuten Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (jäljempänä 'Etyj'), Pohjois-Atlantin puolustusliiton (Nato) ja asiaankuuluvien YK:n järjestöjen, erityisesti YK:n aseriisunto toimiston (UNODA), YK:n huumeiden rikollisuuden torjunnasta vastaavan toimiston (jäljempänä 'UNODC'), YK:n aseidenriisunnan tutkimuslaitoksen (UNIDIR) ja UN Womenin, sekä alueellisten järjestöjen, kuten turvallisuusyhteistyökeskuksen (RACVIAC), kanssa. SEESAC osallistuu säännöllisesti pienaseiden alalla toteutettavaan YK:n koordinoituihin toimintaan (CASA), joka kokoaa yhteen kaikki aseriisuntaa ja asevalvontaa käsittelevät YK:n järjestöt, ja pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä miinatyön koordinoituihin kokouksiin, jotka muodostavat pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontatoimien epävirallisen koordinaatiomekanismin, jossa toimivat Nato, unioni, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ja SEESAC. Tämän lisäksi SEESAC osallistuu säännöllisesti Ukrainaa käsitteleviin koordinoituihin kokouksiin, pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontatoimia Ukrainassa käsittelevään kansainvälisten kumppaneiden koordinoituihin kokouksiin, jota Etyj avustaa, ja rikollisuuden torjuntaa ja yhteisön turvallisuuden varmistamista Ukrainassa käsittelevään lainvalvonta-alan työryhmän alaryhmään, jota siviiliturvallisuusalan uudistamista koskeva Euroopan unionin neuvontaoperaatio avustaa.

SEESAC on tiiviissä yhteydessä asiaankuuluviin unionin toimielimiin ja tukee niitä kaakkoiseurooppalaisten vastapuolensa tehokkaamman tavoittamisessa; pääasiallisesti SEESAC toimii komission muuttoliike- ja sisäasioiden pääosaston ja Europolin sekä unionin johtamien aloitteiden, kuten EMPACTin ampuma-aseita koskevan toiminta-alan ja Euroopan ampuma-aseiden asiantuntijatyöryhmän (EFE), kanssa.

SEESAC on ollut edelläkävijänä luomassa toimintatapaa, joka perustuu yhteisten ongelmien ratkaisemiseen alueellisten aloitteiden avulla ja jolla on saatu aikaan vaikuttavia tuloksia Kaakkois- ja Itä-Euroopassa, koska ratkaisevan tärkeän tiedonjaon ja sen mukanaan tuoman terveellisen alueellisen kilpailun lisäksi toimintatavan avulla myös saavutetaan johdonmukaisia ja helposti mitattavissa olevia kansallisen ja alueellisen tason tuloksia kokonaisvaltaisen täytäntöönpanomenettelyn kautta. Vuotuisten alueellisten ohjausryhmän kokousten järjestäminen ja SEESACin osallistuminen kaikkiin asiaankuuluviin prosesseihin ja aloitteisiin mahdollistaa oikea-aikaisen ja avoimen tiedonvaihdon, vankan tilannetietoisuuden ja tarvittavan kaukokatseisuuden, joilla varmistetaan täytäntöönpano, jossa ei ole päällekkäisyyksiä ja jossa otetaan huomioon hallitusten ja alueiden nykyiset tarpeet ja kehityssuuntaukset.

SEESAC perustaa kaiken toimintansa vastapuolten ilmaisemiin tarpeisiin ja kerättyihin perustietoihin sekä tarvearvioon ja varmistaa toiminnan ennakkoehdona, että kansalliset sidosryhmät antavat hyväksyntänsä ja poliittisen tuensa. Tämän lisäksi kaikkia pyrkimyksiä ohjaa unionin johtamien prosessien sekä unionin standardien ja kriteerien täyttämisen tukeminen. SEESACin aikaisemmin toteuttamissa unionin rahoittamissa hankkeissa suunnitellut toimet onnistuivat erittäin hyvin ja tuottivat kestäviä hanketuloksia kehittäen ja edistäen kumppanien vastuunottoa sen hankkeista ja toimista ja edistäen alueellista koordinoitua, kokemusta ja parhaiden käytäntöjen jakamista sekä alueellista tutkimusta. SEESACin asiantuntemus pienaseiden ja kevyiden aseiden alalla ja perusteellinen tietämys alueellisista asioista sekä sen asiaankuuluvat sidosryhmät tekevät siitä tämän toiminnan osalta kaikkein sopivimman täytäntöönpanokumppanin.

SEESAC jatkaa työskentelyä yhdessä käynnissä olevien YK:n puitteissa toteutettavien kansainvälisten avustustoimien kanssa, erityisesti Länsi-Balkanin pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevan etenemissuunnitelman monenvälisen erityisrahaston kanssa. Etenemissuunnitelman erityisrahasto on keskeinen rahoitusmekanismi, jolla tuetaan etenemissuunnitelman täytäntöönpanoa. Erityisrahaston perustivat maaliskuussa 2019 UNDP ja UNODC YK:n osallistuvina järjestöinä varmistaakseen rahoittajien ja oikeudenkäyttöalueiden koordinoitun rahoitusmenetelmän etenemissuunnitelman täytäntöönpanossa. Se vahvistaa koordinoitua, suunnittelua ja viestintää kaikkien kumppaneiden välillä, edistää yhteistyötä ja vähentää hallituksille ja rahoittajille aiheutuvia riskejä kokonaisvaltaisen riskienhallinta- ja tulosperusteisen hallinnointijärjestelmän avulla. Erityisrahasto on hyötynyt tiiviistä yhteistyöstä Saksan ja Ranskan kanssa, jotka olivat etenemissuunnitelman alkuunpanijoita. Rahoittajiksi ovat liittyneet myös Yhdistynyt kuningaskunta, Ruotsi, Norja ja Alankomaat. Erityisrahasto on saanut liikkeelle rahoitusta noin 30 miljoonan Yhdysvaltain dollarin edestä. UNDP:n SEESAC toimii erityisrahaston sihteeristönä. Se vastaa erityisrahaston yleisestä koordinoinnista ja valvonnasta ja huolehtii sille annettavasta teknisestä tuesta sekä hallintoon, suunnitteluun ja ohjelmointiin liittyvästä tuesta. Erityisrahastosta myönnettiin syyskuuhun 2025 mennessä tukea 25:lle osallistuvien YK:n järjestöjen toteuttamalle hankkeelle, joista 16 on saanut toimintansa päätökseen ja yhdeksän on parhaillaan käynnissä.

Myös Etyj täydentää SEESACin työtä panemalla omalta osaltaan täytäntöön pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä tavanomaisten ampumatarvikkeiden laitonta kauppaa Kaakkois-Euroopassa ehkäiseviä ja torjuvia pyrkimyksiä tukevan kattavan ohjelman tukemiseksi annetun EU:N NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN (YUTP) 2024/3097 sekä Ukrainan viranomaisten valmiuksien vahvistamisen tukemisesta aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laittoman kaupan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi annetun EU:N NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN (YUTP) 2024/3003.

Muut unionin tukemat toimet Kaakkois- ja Itä-Euroopassa, pääasiassa Europolin, Frontexin ja Interpolin toimet, sekä EMPACTin ampuma-aseita koskevan toiminta-alan operatiiviset toimintasuunnitelman mukaiset toimet ovat säännöllisesti yhteydessä SEESACiin toimien täydentävyyden, merkityksellisyyden ja oikea-aikaisuuden varmistamiseksi.

3. Hankkeen kuvaus

SEESAC-hankkeen uusi vaihe perustuu EU:n neuvoston päätöksillä (YUTP) 2018/1788 ja (YUTP) 2022/2321 täytäntöönpanojen hankkeiden sekä komission rahoittaman ja liittymistä valmistelevan tukivälineen (IPA/2021/425–067) kautta toteutetun hankkeen, jolla tuetaan pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja laittoman kaupan torjunnan tehostamista Länsi-Balkanin alueella, tuloksiin. SEESAC toteutti kaikki nämä kolme hanketta. Kaksi viimeksi mainitun hankkeen voimassaolo päättyi joulukuun 2025 loppuun mennessä. SEESAC-hankkeen uusi vaihe toteutetaan täydentäen käynnissä olevaa hanketta EU:n neuvoston päätöksen (YUTP) 2024/3006 mukaisesti.

Painopiste on neljässä pääalassa, ja samalla säilytetään kokonaisvaltainen lähestymistapa pienaseiden ja kevyiden aseiden uhan torjumiseksi alueella. Kyseiset pääalat käsittelevät sekä strategista ja poliittista tasoa että operatiivisia näkökohtia, joten kaikkia pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnan tasoja tuetaan suoraan painottaen seuraavia: etenemissuunnitelman täytäntöönpanoon otettavan alueellisen lähestymistavan koordinoitua ja täytäntöönpanon seuranta; pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevan tietämyksen vaihto ja alueiden välinen yhteistyö; Moldovan ja Ukrainan lainvalvontaviranomaisten valmiuksien vahvistaminen ampuma-aseiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja kaupan torjunnassa; Länsi-Balkanin lainvalvontaviranomaisten ja tulliviranomaisten valmiuksien vahvistaminen ampuma-aseiden laittoman kaupan torjumiseksi.

Hankkeella on määrä saavuttaa seuraavat tulokset:

- koordinoidaan ja seurataan kestävä ratkaisun löytämiseksi vuoteen 2030 mennessä pienaseiden ja kevyiden aseiden, niiden ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laittomaan hallussapitoon, väärinkäyttöön ja laittomaan kauppaan Länsi-Balkanin alueella tehdyn etenemissuunnitelman täytäntöönpanoa;
- tehostetaan alueellista yhteistyötä sekä tietämyksen hallintaa ja jakamista asevalvonnan alalla;
- vahvistetaan Moldovan tasavallan ja Ukrainan lainvalvontaviranomaisten valmiuksia torjua ampuma-aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laitonta kauppaa, väärinkäyttöä ja hallussapitoa;
- vahvistetaan Länsi-Balkanin lainvalvonta- ja tulliviranomaisten valmiuksia torjua ampuma-aseiden laitonta kauppaa.

Hankkeen strategia perustuu SEESACin ainutlaatuihin lähestymistapaan, eli luottamuksen ja yhteistyön lisäämiseen alueella, mitä konkreettisen ja mitattavissa olevan perinpohjaisen muutoksen aikaan saaminen edellyttää. Erityisesti alueellisella tasolla SEESACin edistämässä yhteistyöprosesseissa on mukana sekä päätöksentekijöitä että operatiivisen tason toimijoita, jotka ovat olleet lähestymistavan kivijalka ja varmistaneet tietämyksen siirrolle, asiantuntemuksen vaihdolle ja tietojenvaihdolle suotuisan ja kilpailukykyisen toimintaympäristön. Tämän ansiosta alueen valmiudet ovat lisääntyneet, mutta vielä tärkeämpää on kuitenkin se, että näin on pystytty rakentamaan luottamusta ja edistämään instituutioiden ja yksittäisten asiantuntijoiden välistä suoraa yhteistyötä, mikä on muun muassa mahdollistanut etenemissuunnitelman laatimisen ja täytäntöönpanon. Hankkeella jatketaan alueellisen yhteistyön ja paikallisen vastuunoton edistämistä oleellisina keinoina saada aikaan mitattavissa olevia tuloksia.

3.1. Kestävän ratkaisun löytämiseksi vuoteen 2030 mennessä pienaseiden ja kevyiden aseiden, niiden ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laittomaan hallussapitoon, väärinkäyttöön ja laittomaan kauppaan Länsi-Balkanin alueella tehdyn etenemissuunnitelman täytäntöönpanon koordinointi

Tavoite

Varmistetaan etenemissuunnitelman täytäntöönpanon tehokas koordinointi ja seuranta.

Kuvaus

Päätösten (YUTP) 2018/1788 ja (YUTP) 2022/2321 pohjalta tällä osalla varmistetaan etenemissuunnitelman toisen vaiheen (2025–2030) täytäntöönpanon koordinointi ja seuranta. Etenemissuunnitelmaa tarkistettiin täytäntöönpanon toista vaihetta varten vuosina 2023 ja 2024 pidetyissä pienaseita ja kevyitä aseita käsittelevien komiteoiden neuvoa-antavissa alueellisissa kokouksissa, joissa varmistettiin alueellinen omistajuus ja tulosten kestävyys. Kokouksissa kuultiin rahoittajia, alueellisia ja kansainvälisiä kumppaneita sekä kansalaisyhteiskunnan edustajia. Länsi-Balkanin sisäministerit hyväksyivät etenemissuunnitelman tarkistetun tekstin lokakuussa 2024 pidetyssä EU:n ja Länsi-Balkanin oikeus- ja sisäasioiden alan ministerifoorumissa.

Etenemissuunnitelmalla edistetään edelleen nykyisiä unionin toimia pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja laittoman kaupan torjumiseksi, erityisesti EU:n pienasestrategiaa, ampuma-aseiden laittoman kaupan torjuntaa koskevaa EU:n toimintasuunnitelmaa, johon on liitetty Länsi-Balkanin etenemissuunnitelma, ja EMPACT-työtä alueella. Etenemissuunnitelma on todiste alueen kaikkien sidosryhmien yhteisymmärryksestä tämänhetkistä haasteista, kokonaistavoitteista ja toteutettavien toimien aikataulusta. Se tarjoaa yleisalustan yhteisesti sovittujen keskeisten suorituskykyindikaattoreiden saavuttamiselle strategisella, poliittisella ja operatiivisella tasolla.

Etenemissuunnitelman täytäntöönpanon ensimmäisen vaiheen aikana on julkaistu kolmesta edistymiskertomusta, joissa esitetään mitattavissa oleva ajantasainen selvitys etenemissuunnitelman täytäntöönpanon edistymisestä. Lisäksi puolivuositaisissa paikallis- ja aluetason koordinoitinkokouksissa on varmistettu esimerkillinen koordinoitu toimintalinja toimien ja resurssien täytäntöönpanoon viranomaisen, rahoittajien ja täytäntöönpanokumppaneiden kesken.

Erityisesti tähän osaan kuuluvalla työllä edelleen varmistetaan etenemissuunnitelman täytäntöönpanon koordinointi ja seuranta seuraavin keinoin:

- annetaan asiantuntija-apua ja teknistä apua etenemissuunnitelman koordinoinnille, mukaan lukien alueellisille etenemissuunnitelman koordinoitinkokouksille, joiden pääaiheita ovat edistymisen tarkastelu ja tiedonvaihto;
- annetaan asiantuntija-apua ja teknistä apua paikallisille etenemissuunnitelmien koordinaatiokokouksille, joissa seurataan kumppanien toimintasuunnitelmien täytäntöönpanoa;
- laaditaan puolivuositaiset seuranta- ja arviointiraportit, joilla dokumentoidaan etenemistä, haasteita ja tarpeita etenemissuunnitelman täytäntöönpanossa yhteisesti sovittuihin keskeisiin suorituskykyindikaattoreihin perustuen;
- tehdään etenemissuunnitelman täytäntöönpanon väliarviointi;
- toteutetaan etenemissuunnitelmaa koskevat tiedotus- ja näkyvyyshankkeet (mukaan lukien digitaalisen alustan ylläpito, sidosryhmien osallistaminen ja tietoisuuden lisääminen).

Hankkeen tulokset ja täytäntöönpanon indikaattorit:

- korkeintaan kolmen alueellisen etenemissuunnitelmaa koskevan koordinaatiokokouksen järjestäminen;
- edistymisen arviointi, tietojen vaihdon helpottaminen, tietämyksen siirto ja standardointi;

- paikallisten koordinaatiokokousten järjestäminen (enintään yhteensä 36 kpl);
- puolivuositteisten alueellisten seurantaraporttien laatiminen (enintään 6 kpl);
- etenemissuunnitelman väliarviointi;
- verkkoalustan ylläpito asianmukaisen tiedottamisen ja näkyvyyden varmistamiseksi etenemissuunnitelmalle.

3.2. Tehostetaan alueiden välistä yhteistyötä, tietämyksen vaihtoa ja tiedonvaihtoa asevalvonnan alalla

Tavoite

Tämä osa sujuvoittaa alueiden välistä tiedonvaihtoa ja tietämyksen vaihtoa sekä mallin ottamista teknisten neuvojen, kokousten, työpajojen ja opintokäyntien kautta saaduista hyvistä käytännöistä ja kokemuksista.

Kuvaus

Kaakkois-Euroopassa on yli kahtena vuosikymmenenä sovellettu pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnassa kokonaisvaltaista alueellista lähestymistapaa, joka kattaa kaikki pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnan toiminnalliset alat. Näin tuo alue oli eturintamassa pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevissa innovatiivisissa ratkaisuisissa, jotka johtivat uusien toimien toteuttamiseen ja joista otettiin mallia muualla maailmassa. SEESACin alueelliset mikrotason aseidenriisun standardit ja ohjeistukset, jotka laadittiin vuonna 2006 pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontamettelyjen, -käytäntöjen ja -normien vakiinnuttamiseksi operatiivisella tasolla, vaikuttivat pienaseiden valvontaa koskevien kansainvälisten valvontanormien kehittämiseen. Ne taas sisällytettiin myöhemmin osaksi pienaseiden valvonnan modulaarista ohjekokoelmaa (MOSAIC). Lisäksi useat sidosryhmät ovat katsoneet Länsi-Balkanin etenemissuunnitelman olevan yksi menestyksekkäimmistä alueellisista toimista pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnan alalla maailmanlaajuisesti. YK:n pääsihteeri piti YK:n turvallisuusneuvostolle antamassaan pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevassa raportissa etenemissuunnitelmaa myönteisenä esimerkkinä ja kehotti rauhanohjelmassaan laatimaan uusia etenemissuunnitelmia ja kehittämään niitä edelleen.

Etenemissuunnitelmasta ja sen koordinointi- ja seurantamekanismista on otettu mallia Karibian alueella sekä Keski-Amerikassa ja Dominikaanisessa tasavallassa, ja se on myös sisällytetty ampuma-aseiden laittoman kaupan torjuntaa koskevaan EU:n toimintasuunnitelmaan. SEESAC tuki ensimmäisen pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontastrategian kehittämistä Kirgisian tasavallassa ja helpotti alueiden välistä tietämyksen vaihtoa järjestämällä tutustumisvierailuja Kirgisian tasavallasta, Kambođasta ja Hondurasista Länsi-Balkanin alueelle. Tavoitteena oli, että valtuuskunnat oppisivat Länsi-Balkanin alueella kehitetyistä parhaista käytännöistä ja jakaisivat kokemuksiaan pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnasta.

EU on myös ottanut mallia SEESACin aseellisen väkivallan seurantaforumista. Kyseessä on innovatiivinen verkkoalusta, joka sisältää yksityiskohtaisia tietoja ampuma-aseisiin liittyvistä vaaratilanteista Kaakkois-Euroopassa samoin kuin niihin liittyvän datan visualisointeja. Kaakkois-Euroopassa on myös edistetty sukupuolinäkökohtien käytännön tason sisällyttämistä pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaan. Kaakkois-Euroopassa olevien ampuma-aseita koskevien yhteyspisteiden toimintavalmiiksi saattamisessa saavutetusta edistymisestä tiedotetaan säännöllisesti yhteisissä kokouksissa EU:n jäsenvaltioissa oleville ampuma-aseita koskeville yhteyspisteille.

Suurin osa näistä käytännöistä on kehitetty ja otettu käyttöön osana SEESACin aseriisunta- ja asevalvontatoimien tukemista Kaakkois-Euroopassa koskevien neuvoston päätösten täytäntöönpanoa kahden viime vuosikymmenen aikana.

Tämä osa sujuvoittaa edelleen alueiden välistä tietojenvaihtoa, tietämyksen vaihtoa sekä mallin ottamista hyvistä käytännöistä ja saaduista kokemuksista.

Tähän tavoitteeseen päästään seuraavilla keinoilla:

- annetaan teknistä tukea ja neuvontatukea
- järjestetään kokouksia, työpajoja ja tutustumisvierailuja

Hankkeen tulokset ja täytäntöönpanon indikaattorit:

- annettu tekninen tuki ja neuvontatuki
- järjestetyt kokoukset, työpajat ja tutustumisvierailut

3.3. Kehitetään Moldovan tasavallan ja Ukrainan lainvalvontaviranomaisten valmiuksia torjua ampuma-aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laitonta kauppaa, väärinkäyttöä ja hallussapitoa

Tavoite

Pienennetään ampuma-aseiden laittoman kaupan uhkaa vahvistamalla lainvalvontaelinten, myös rajapoliisin, valmiuksia antamalla neuvontatukea ja teknistä apua erikseen määriteltyjen tarpeiden pohjalta.

Kuvaus

Tämä osa perustuu SEESACin aiempaan tukeen Moldovan tasavallalle ja Ukrainalle. Molempien maiden edustajat ovat osallistuneet ja myötävaikuttaneet alueellisiin yhteistyöprosesseihin, joita SEESAC edistää strategisella ja operatiivisella tasolla. Tietämyksen ja saatujen kokemusten siirto sekä Länsi-Balkanin alueella vuodesta 2001 lähtien kehitetyt parhaat käytännöt ovat olleet erityisen arvokkaita Ukrainassa käynnissä olevan sodan yhteydessä.

Moldovan ja Ukrainan instituutioiden edustajat ovat osallistuneet säännöllisesti pienaseita ja kevyitä aseita käsittelevien komiteoiden ja asiaankuuluvien instituutioiden kokouksiin Kaakkois- ja Itä-Euroopassa sekä Kaakkois-Euroopan ampuma-aseasiantuntijaverkoston kokouksiin ja näin olleet osallisina strategisen ja operatiivisen tason tietojenvaihdossa ja alueellisen tietämyksen vaihdossa. Ne ovat myös hyötynet alueellisten valmiuksien kehittämistä koskevista toimista, jotka liittyvät muun muassa lainsäädännön yhdenmukaistamiseen EU:n säännösten kanssa, verkkotutkintaan ja pimeässä verkossa tapahtuvan asekaupan torjuntaan.

SEESAC on myös tukenut kohdennettuja pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontatoimenpiteitä kansallisella tasolla. Ukrainalle on annettu neuvontaa sisäministeriön alaisen laittoman asekaupan torjunnan koordinoitikeskuksen perustamisessa, pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevan kansallisen oikeudellisen kehyksen laatimisessa sekä laittomien pienaseiden ja kevyiden aseiden ehkäisemistä ja torjuntaa koskevan kansallisen strategian kehittämisessä. Lainvalvontaelinten tutkintavalmiuksien parantamiseksi on järjestetty räätälöityä koulutusta.

SEESAC on myös tukenut kohdennettuja pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontatoimenpiteitä Moldovan tasavallassa. Niihin ovat yli kahden kuluneen vuosikymmenen aikana kuuluneet muun muassa fyysistä turvallisuutta ja varastojen hallintaa koskevat toimet, mukaan lukien pienaseiden ja kevyiden aseiden hävittäminen sekä aseiden ja ampumatarvikkeiden varastojen ja todisteaineiston säilytystilan turvallisuuden parantaminen. On myös annettu tukea merkintöihin, tietojen säilyttämiseen ja jäljittämiseen, hankittu merkintälaite ja järjestetty koulutusta sen käyttöön sekä annettu tukea aserekisterijärjestelmän perustamiseen. SEESAC antoi myös alustavaa teknistä ja neuvontatukea ampuma-aseita koskevan yhteyspisteen perustamiseen. Lisäksi tuettiin ampuma-aseiden väärinkäytön ja laittoman hallussapidon vaaroihin liittyviä tiedotustoimia. Tukea on annettu myös pienaseita ja kevyitä aseita käsittelevän kansallisen komitean perustamiseen. Tiedonkeruuta on tuettu paremman kuvan saamiseksi pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnan puutteista, minkä johdosta julkaistiin pienaseita ja kevyitä aseita koskeva kartoitus Moldovan tasavallan osalta. Ampuma-aseisiin liittyvistä vaaratilanteista saadaan ajantasainen tieto aseellisen väkivallan seurantafoorummin kautta. SEESAC tuki myös pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaa koskevan kansallisen ohjelman laatimista vuosiksi 2026–2030. Rikospoliisin yksityiskohtaisen tarvearvioinnin jälkeen tukea annettiin vakioitujen toimintaohjeiden, koulutuksen ja välineistön kehittämiseen tutkintavalmiuksien parantamiseksi.

Tällä osalla vahvistetaan entisestään Moldovan tasavallan ja Ukrainan instituutioiden valmiuksia torjua ampuma-aseiden, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden laitonta hallussapitoa, väärinkäyttöä ja laitonta kauppaa tarvearvioinnin perusteella ja kansainvälisten parhaiden käytäntöjen mukaisesti.

Tähän tavoitteeseen päästään seuraavilla keinoilla:

- tarjotaan neuvontatukea, teknistä apua, koulutusta ja välineistöä lainvalvontaviranomaisille laittoman asekaupan torjumiseksi Moldovan tasavallassa ja Ukrainassa
- tuetaan osallistumista pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaan erikoistuneisiin alueellisiin foorumeihin.

Hankkeen tulokset ja täytäntöönpanon indikaattorit:

- tarjottu neuvontatukea ja teknistä tukea
- hankittu välineistöä laittoman asekaupan torjumiseksi
- toteutettu valmiuksien kehittämistoimia
- suunniteltu ja saatettu päätökseen yhden pienaseiden ja kevyiden aseiden varaston turvallisuuden parantaminen Moldovan tasavallassa.

3.4. Vahvistetaan edelleen Länsi-Balkanin tulliviranomaisten valmiuksia torjua ampuma-aseiden laittonta kauppaa

Tavoite

Pienennetään ampuma-aseiden laittoman kaupan uhkaa parantamalla Länsi-Balkanin tulliviranomaisten valmiuksia laittoman kaupan torjumiseksi.

Kuvaus

SEESAC sai vuonna 2024 päätökseen Länsi-Balkanin tullihallintojen ensimmäisen alueen laajuisen tarvearvioinnin, jossa arvioitiin niiden valmiuksia torjua ampuma-aseiden laittonta kauppaa. Arvioinnissa käytettiin SEESACin rajaviranomaisille ja rikospoliisille aiemmin kehittämää ja soveltamaa menetelmää, joka kattoi kaikki asiaankuuluvat näkökohdat, kuten lainsäädännön, hallinnolliset ja institutionaaliset valmiudet, koulutustarpeet ja teknisen kaluston.

Kaikilla kuudella lainkäyttöalueella tehtiin arviointikäyntejä, joiden tuloksena laadittiin kattavat raportit, jotka viranomaiset hyväksyivät. Ne luovat perustan kohdennetulle tuelle ja varmistavat, että tulliviranomaiset otetaan järjestelmällisesti mukaan alueellisiin ja EU:n tason ampuma-aseiden valvontatoimiin. Tullien valmiuksia on vahvistettava, jotta rajapoliisin kanssa voidaan toteuttaa koordinoituja rajatylittäviä toimia EU:n yhdenmetyr rajaturvallisuuden normien ja Länsi-Balkanin pienaseita ja kevyitä aseita koskevan etenemissuunnitelman mukaisesti ja siten vahvistaa alueen yhteisiä valmiuksia torjua ampuma-aseiden laittonta kauppaa.

Useimpien lainkäyttöalueiden tullihallinnot eivät ole tähän mennessä hyötynet järjestelmällisestä valmiuksien kehittämisestä ampuma-aseiden, olennaisten osien, ampumatarvikkeiden ja räjähteiden havaitsemiseksi rajanylityspaikoilla. Tämä vaje on kriittinen, sillä tehokas ampuma-aseiden valvonta edellyttää sekä rajapoliisin että tulliviranomaisten yhteisiä ja koordinoituja toimia. Rajaviranomaisia ja rikospoliisia on tuettu SEESACin täytäntöönpanemilla EU:n neuvoston päätöksillä ((YUTP) 2018/1788 ja (YUTP) 2019/2111), mutta vastaavaa räätälöityä tukea tullialalle ei ole juurikaan annettu lukuun ottamatta alueellisiin prosesseihin osallistumista. Vastaavanlaista lähestymistapaa on nyt kaavailtu tulliviranomaisille raja- ja rikospoliisin kanssa saatujen kokemusten ja sovellettujen parhaiden käytäntöjen pohjalta.

SEESAC on EU:n neuvoston päätöksen (YUTP) 2024/3006 mukaisesti jo käynnistänyt valmiuksien kehittämistoimia tukemalla vakioitujen toimintaohjeiden kehittämistä kutakin tullihallintoa varten Länsi-Balkanin alueella. Lisäksi kaikilla lainkäyttöalueilla järjestetään kohdennettua koulutusta vuoden 2025 loppuun saakka. Tarvearvioinneissa todetaan, että erikoislaitteiston puute on yksi keskeisistä vajeista. Tämä vaje korjataan tässä hankkeessa.

Tähän tavoitteeseen päästään seuraavilla keinoilla:

— erikoislaitteiston hankinta ja toimitus tulliviranomaisille.

Hankkeen tulokset ja täytäntöönpanon indikaattorit:

— tarjottu laitteisto.

4. Edunsaajat

Hankkeen suoria edunsaajia ovat pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnasta vastaavat instituutiot Kaakkois- ja Itä-Euroopassa. Albanian, Bosnian ja Hertsegovinan, Kosovon, Moldovan tasavallan, Montenegron, Pohjois-Makedonian, Serbian ja Ukrainan sisäasioista vastaavat viranomaiset, poliisilaitokset, rajavartiolaitokset ja tulliviranomaiset hyötyvät joko neuvontatuesta sekä koordinointi- ja seurantatoimista tai valmiuksien parantamisesta, tietämyksen kehittämisestä, paremmista menettelyistä ja kustannustehokkaista erikoislaitteistoista, jotka ovat tarpeen toimintapoliittisille, operatiivisille ja teknisille edistysaskelille pienaseiden ja kevyiden aseiden valvonnassa. Ehdotetut toimet ovat täysin *pienaseiden ja kevyiden aseiden leviämisen ja vaikutuksen torjuntaa koskevan Kaakkois-Euroopan alueellisen täytäntöönpanosuunnitelman*, Länsi-Balkanin etenemissuunnitelman sekä pienaseiden ja kumppaneiden kevyiden aseiden valvontaa koskevien prioriteettien mukaisia. Kaakkois- ja Itä-Euroopan ja unionin maiden kansalaiset, joihin vaikuttaa pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman hallussapidon, väärinkäytön ja leviämisen aiheuttama riski, hyötyvät välillisesti hankkeesta.

5. Unionin näkyvyys

SEESAC toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan Euroopan unionin rahoitustuen näkyvyys. Nämä toimet toteutetaan noudattaen täysin Euroopan unionin ulkoisia toimia koskevia viestintä- ja näkyvyysvaatimuksia (2018) sekä viestintää ja EU:n näkyvyyden lisäämistä ulkoisissa toiminna koskevia päivitettyjä suuntaviivoja (2022).

6. Kesto

Päätösten 2002/842/YUTP, 2010/179/YUTP, 2013/730/YUTP, (YUTP) 2016/2356, (YUTP) 2018/1788 ja (YUTP) 2022/2321 täytäntöönpanosta saatujen kokemusten perusteella ja ottaen huomioon hankkeen maantieteellisen laajuuden edunsaajien lukumäärän sekä suunniteltujen toimien lukumäärän ja monimutkaisuuden täytäntöönpanon määräajaksi on asetettu 36 kuukautta.

7. Yleisrakenne

Toimen teknisestä täytäntöönpanosta vastaa UNDP, joka toimii SEESACin – UNDP:n ja RCC:n yhteisen valtuutuksen puitteissa toimivan alueellisen aloitteen – puolesta. SEESAC on pienaseiden ja kevyiden aseiden leviämisen torjuntaa koskevan alueellisen täytäntöönpanosuunnitelman täytäntöönpanoelin ja toimii siten kaikkien pienaseisiin ja kevyisiin aseisiin liittyvien asioiden yhteyspisteenä Kaakkois- ja Itä-Euroopan alueella, mukaan lukien alueellisen etenemissuunnitelman koordinoinnin ja täytäntöönpanon edistäminen. UNDP:llä, joka toimii SEESACin puolesta, on kokonaisvastuu hanketoimien täytäntöönpanosta ja vastuuvellisuus koko hankkeen täytäntöönpanosta. Hankkeen kesto on kolme vuotta (36 kuukautta).

8. Kumppanit

SEESAC on toimen täytäntöönpanija ja toimii tiiviissä yhteistyössä pienaseita ja kevyitä aseita käsittelevien komiteoiden sekä Albanian, Bosnia ja Hertsegovinan, Kosovon, Moldovan tasavallan, Montenegron, Pohjois-Makedonian, Serbian ja Ukrainan sisäasioista vastaavien asiaankuuluvien viranomaisten kanssa. Myös muita instituutioita osallistuu tiiviisti pienaseiden ja kevyiden aseiden valvontaan sovellettavan vahvistetun monisidosryhmäisen ja kokonaisvaltaisen lähestymistavan mukaisesti.

9. Raportointi

Sekä sisällöllisen että taloudellisen raportoinnin on katettava asianomaisessa rahoitusosuuksia koskevassa sopimuksessa sekä siihen liitetystä talousarviossa kuvattu toimi kokonaisuudessaan siitä riippumatta, rahoittaako komissio toimen kokonaan vai osittain. Sisällöllisiä edistymiskertomuksia on toimitettava neljännesvuosittain, jotta keskeisten tulosten saavuttamisen edistymistä voidaan seurata.